

Rolf Bruggink recycleerde oude materialen bij verbouwing oud koetshuis

De container als goudmijn

oude radiatoren bleken geschikt om dragende wanden mee te bouwen

In een hoek is een grote glazen doorkijk gemaakt

Wel hergebruik, maar toch een moderne uitstraling

HERGEBRUIK / Bouwen en verbouwen betekenen steeds vaker: niet slopen en weggooien, maar alle bouwmaterialen opnieuw gebruiken. En dat niet alleen in mooie historische panden, maar ook in 'kansloze' krotten.

Kirsten Hannema

Is het huis toe aan een make-over? Een nieuw interieur is dichterbij dan u denkt: namelijk in de bouwcontainers bij u in de straat. Ze staan er weer volop. Nu de economie aantrekt en de huizenmarkt op stoom is, wordt er lustig verhuisd en verbouwd. Misschien staat u wel op het punt zo'n container te bestellen; uw handen jeuken om het oude tapijt, de jarenzeventig-schrootjes en die gedateerde badkamertegels eruit te trekken en af te voeren, en het huis te voorzien van een nieuwe, hippe in-

De wandtegels zijn gemaakt van gebruikt plastic

Impressie van tijdelijk paviljoen van de Dutch Design Week

Alles in het paviljoen is geleend, ook de stoelen

Het onderscheid tussen interieur, architectuur en stedenbouw vervaagt

richting. Maar wacht. Gooi de woonfolders bij het oud papier en neem een voorbeeld aan architect en meubelontwerper Rolf Bruggink.

In 2010 kocht hij samen met zijn vriendin een voormalig koetshuis in Utrecht, om het te verbouwen tot hun woonhuis. Het pand was helemaal leeg; het materiaal om het interieur mee te bouwen, moest hij nog kopen. Naast het koetshuis stond een barak, klaar voor de sloop. Bruggink (48) kreeg een idee: zou hij het materiaal van de barak niet kunnen gebruiken voor het interieur van zijn huis? 'Transformatie heeft mij altijd gefascineerd,' zegt hij. Eerder verbouwde hij wassertorens en kerken tot woningen, van oude

bankbiljetten en munten maakt hij zitmeubelen. In het geval van de barak besloot hij twee 'spelregels' toe te voegen. Eén: al het materiaal moest worden opgebruikt – ook lelijke kliklijsten, tl-balken en radiatoren. 'Ik wilde de barak letterlijk van gedaante laten veranderen.' Twee: het mocht er niet vintage uitzien, maar strak en cool.

Samen met ontwerper Niek Wagemans, gespecialiseerd in bouwen met afvalmateriaal, ging hij aan de slag. De radiatoren bleken heel geschikt om de dragende binnenwanden van de slaapverdieping mee te maken. Van de kozijnen en het dakbeschot timmerde hij de keuken, de eiken dakbalken zijn verzaagd tot een trap. Met de laat-

ste restjes hout, kliklijst en tapijt werkte hij de wanden in de slaapkamer fraai af. Tot slot nam hij de buitenruimte onder handen. Op de plaats van de oude barak bouwde hij samen met zijn buurman een aantal garages rond een hofje, waar de kinderen uit de straat nu spelen. De metamorfose is compleet.

Kansloze gebouwen

House of Rolf is een opmerkelijke onderneming, maar staat niet op zichzelf. Hergebruik van gebouwen is al een jaar of tien een trend. In de laatste edities van het *Jaarboek Architectuur in Nederland*, dat geldt als 'de barometer van de architectuur', betreft het merendeel van de projecten renovaties en herontwikkelde gebouwen en terreinen.

Dat is logisch: Nederland is min of meer volgebouwd, en er staan heel wat panden leeg. Afbreken is kostbaar en belastend voor het milieu. Maar slechts 20 procent van de vacante gebouwen komt in aanmerking voor hergebruik. Daarom wordt nu nagedacht over mogelijkheden voor zogeheten 'kansloze' gebouwen: ze gebruiken als grondstof voor nieuwe bouwwerken. Zo deed architectenbureau RAAAF in opdracht van de overheid onderzoek naar het 'betekenisvol slopen' van rijksvastgoed.

Het gevolg van deze ontwikkeling is dat het onderscheid tussen interieur, architectuur en stedenbouw, en tussen nieuwbouw en erfgoed, vervaagt. Bij herbestemming is er al een gebouw, en is de taak van de architect vooral het ontwerpen van een nieuwe inrichting.

Omgekeerd zijn er ook ontwerpers die zich specialiseren in het ontmantelen en recyclen van afgeschreven interieurs en gebouwen. Zoals het Rotterdamse architectenbureau Superuse Studios, dat de zogenoemde Oogstkaart ontwikkelde, een marktplaats voor tweedehands (bouw)materialen. Met die materialen verbouwden de architecten onder meer het voormalige zwemparadijs Tropicana in Rotterdam tot bedrijfsverzamelgebouw Blue City.

Stretch (Engels voor 'rek'), het motto van de Dutch Design Week (DDW) in Eindhoven, die op 21 oktober begint, sluit naadloos aan bij deze tendens. 'Met dit thema dagen we ontwerpers uit over de grenzen van hun vakgebied te kijken,' zegt Tim Vermeulen (43), programmamanager van de Dutch Design Foundation.

'Alleen zo kom je tot innovatie. Daarnaast willen we opdrachtgevers stimuleren

VIJF TRENDS DIE WE STRAKS IN HUIS ZIEN

1: HERGEBRUIKT GOED DAT OOGT ALS NIEUW
Tweedehands blijft een trend, maar neemt een nieuwe wending. De afgelopen jaren zagen we vooral vintage meubelen, sloop- en steigerhout en huizen met afgebikte bakstenen muren. Je mocht – nee, moest – zien dat het was gebruikt. Voor pas afgestudeerde ontwerpers hoeft het er niet zo dik bovenop te liggen. Duurzaamheid en hergebruik zijn voor hen een basisgegeven. Zij richten zich op het ontwerpen van nieuwe, hoogwaardige producten, die zijn gemaakt van gerecyclede of hernieuwbare materialen maar er niet zo uitzien. Zo maakt ontwerper Dirk Vander Kooij chique tafels en lampen van respectievelijk hergebruikt plastic en oude cd's.

2: IMPERFECTIE

Ontwerper Piet Hein Eek brak twintig jaar geleden internationaal door met zijn sloophoutmeubels. Vorig jaar ging hij een samenwerking aan met IKEA, waarvoor hij meubels van rotan en bamboe ontwierp. Tijdens de Dutch Design Week presenteert hij zijn nieuwste IKEA-collectie INDUSTRIEL, gebaseerd op de visie dat 'imperfectie' de sleutel is tot geweldige ontwerpen. Vanaf februari 2018 te koop.

Vazen voor IKEA van Piet Hein Eek

om ontwerpers te betrekken bij de vraagstukken waarmee ze kampen – denk aan productinnovatie, maar ook aan grote maatschappelijke kwesties zoals klimaatverandering. Ook een bezoek aan de Dutch Design Week kun je zien als een – mentale – rekoefening. Wij zien dat design meer is dan mooie spulletjes maken. Design is er ook om de toekomst te verbeelden, en mensen daarover te laten meedenken.'

Dit laatste gaat gebeuren in het zogenoemde People's Pavilion, ontworpen door de bureaus Overtreders W en bureau SLA. De vraag was om een iconisch, ultraduurzaam tijdelijk bezoekerspaviljoen te maken; duurzaamheid is (en blijft) een van de grote

Lamp Sunflower van Dirk Vander Kooij

3: STATIEGELD OP INTERIEUR

We gaan minder kopen, en meer lenen of leasen. Lampjes kopen we straks niet meer bij de HEMA; in plaats daarvan hebben we een abonnement op licht. Schiphol en Philips doen het al op deze manier. De luchthaven koopt geen lichtarmaturen, maar neemt een bepaalde hoeveelheid lumen (eenheden licht) af. Philips blijft eigenaar van de lampen, wat het bedrijf ertoe dwingt na te denken over recycling. Eenzelfde statiegeldprincipe komt er ook voor witgoed, tapijten en meubelen.

4: DE HUISROBOT

We hebben al automatische zonwering, een slimme thermostaat en slimme verlichting die je op afstand bedient met een app op de smartphone. Dergelijke technologische snuffjes, net als de huishoudrobot, komen er steeds meer. De stofzuiger- en grasmaaierrobot kennen we al, nieuwe robots – met spraakherkenning – zullen ook een sociale rol gaan spelen als speelkameraadje of beheerder van de agenda. Tijdens de Dutch Design Week opent in de Eindhovense Mediamarkt het (fictieve) uitzendbureau HUBOT voor robots.

thema's voor de toekomst. 'Maar dat is helemaal niet duurzaam,' was hun eerste reactie. 'Het paviljoen staat er maar negen dagen en zou daarna worden weggegooid,' legt SLA-architect Peter van Assche (51) uit. 'Dan kun je beter in een leeg kantoor gaan zitten. Maar we begrepen het punt: je wilt iets tastbaars maken, dat publiek trekt en inspireert.'

Het tijdelijke karakter van het project bracht de ontwerpers op het idee om de benodigde materialen te lenen en deze na afloop terug te geven: de kringloopgedachte in het extreme. Van de heipalen tot de dakplaten, van de tweehonderd zitplaatsen tot de beamer, alles is geleend. Daarnaast kregen

Eindhovenaren het verzoek hun plastic afval in te leveren; dit wordt verwerkt tot tegels om de gevel mee te bekleden.

Uitgangspunt is dat al het materiaal in exact dezelfde staat wordt teruggegeven, dus zonder boorgaten of spijkers; de dakbalken zijn daarom – heel inventief – aan elkaar gemaakt met spanbanden. Plasticinzamelaars krijgen een geveltegel retour.

Niet als Bruggink vindt Van Assche het belangrijk dat het paviljoen niet alleen duurzaam is, maar vooral mooi. 'Als je wilt dat mensen massaal overstappen van de lineaire op de circulaire economie, moet je circulariteit uit de alternatieve hoek halen. Niet iedereen is gecharmeerd van de kringloop-look.' En onbekend maakt onbemind. 'Als je op zoek bent naar een nieuwe gevel, denk je niet snel aan gerecyclede plastic, terwijl het er heel gaaf uitziet.' Met hun ontwerp willen de ontwerpers bijdragen aan 'de emancipatie van afval'. 'We laten zien dat dit volwaardige bouwmaterialen zijn.'

Goudmijn

Zo kijk je met een heel andere blik naar een volle bouwcontainer: dat is een potentiële goudmijn. De vraag is alleen: hoe verzilver je die potentie? Niet iedereen heeft de creativiteit van Van Assche en de twee rechterhanden van Bruggink. Bovendien is het een heel gepuzzel om met oude kozijnen en tegels iets moois te maken, en arbeid is tegenwoordig kostbaarder dan materiaal.

Gelukkig hoeven we het wiel niet zelf uit te vinden. Tijdens Dutch Design Week zijn er talloze kant-en-klare producten te zien, die je met een gerust geweten in huis kunt halen. Neem de baksteen die Tom van Soest (Stone-Cycling) ontwikkelde van gerecyclede bouwmaterialen als steen, glas en keramiek. Of het textiel dat ontwerper Tjeerd Veenhoven maakte van algen. En plastic afval kun je straks thuis verwerken met de recycle-machine die Dave Hakkens ontwikkelde: de bouwtekeningen en instructievideo's zijn online vrij beschikbaar.

Vermeulen ziet het People's Pavilion niet als het huis van de toekomst. 'Met dit project willen we niet zozeer tonen hoe je kunt wonen, maar hoe we straks op grote schaal gaan bouwen. Als mensen dit thuis willen proberen, juich ik dat natuurlijk van harte toe. Maar het zou nog mooier zijn als de industrie deze werkwijze oppakt.'

Dutch Design Week: 21 tot en met 29 oktober.
Informatie: www.ddw.nl